

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
egész évre 100 K., félévre
50 K. Egyes szám ára 3 K.

Ráérünk-e még?

A lelkeket bomlasztó, mai rettenetes világban ráérünk-e még arra, hogy kezeinket ölbe ejtve, vagy lelógatva, tétlenül nézzük a napok, hónapok, évek múlását és várjuk — dum deluat amnis? Ráérünk-e még várni munka nélkül az Örökkévaló világtervének nélkülünk való kialakulását? — „Boldog, akit az ő Ura munkában talál.“ (Mt 24⁴⁶.)

Mikor hazánk kétharmad része idegen járom alatt nyög és az igazságtalanság fennen kacag fájó könnyeinktől kisírt szemekbe, mikor minden befejező falathoz véres veríték, kínzó nélkülözés, marcangoló kétségeskedés, vagy a könnyelműség becselensége tapad: ráérünk-e még mulatni, nevetni, bálozni? — „Jobb a szomorúság a nevetésnél, mert az orcának szomorúsága által jobbá lesz a szív“ (Pr 7³), azért „akik vígadnak, úgy legyenek, mintha nem vígadnának“. (1 Kor 7³⁰.)

Az ellenségek vaskorlással zárnak körül, a pénz ördöge acél ököllel sújt minden alkotásunkra. Amit ma felemelünk, az holnap a konjunkturák alatt összedől. És még mindig ráérhetünk-e arra, hogy egymás kezéből kiüssük az építőszerzőt, a kifaragott követ, csak azért, hogy építményünk ne haladjon? — „Ha egymást marjátok és faljátok, vigyázatok, hogy egymást fel ne emésszétek“. (Gal 5¹⁵.)

Van-e még időnk, amit hazánk érdeke helyett hiábavalóságokra pazarolhatunk? Hazánkban tépett állapotban fennmaradása olyan bizonyos-e, megerősödése annyira jó úton halad-e, hogy ráérünk a haza boldogítását célzó törvények alkotása helyett kicsinyes egyéni összeszólalkozásokra, pengevillogtatásra és fegyverkakasok csatogtatására? — „Minden ország, amely magával meghasonlik, elpusztul és ház a házzal, ha meghasonlik, leomlik“. (Lk 11¹⁷.)

Anyagi erőnk letört, szellemi erőnk szárnyaszegett, erkölcsi erőnk zilált; gyengék, erőtelenek, tehetetlenek és gonoszok vagyunk. Erőre, hatalomra volna szükségünk, hogy talpraálljunk, kigyenesedjünk, a veszedelmekkel bátran szembenézzünk és diadalmaskodhassunk. S ilyen körülmények között vajjon ráérhetünk-e még az örök örök forrásától, a bűnből Megváltótól való eltávo-

lodásra? — „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők. Aki énbennem marad, én pedig őbenne, az terem sok gyümölcsöt... Ha énbennem maradtok és az én beszédeim bennetek maradnak, kérjétek, amit csak akartok és meglesz az nektek.“ (Ján. 15⁷.)

E. K.

Tárca

Ami láttam és átéltem Magyarországon.

Irta: Frauenfelder Arnold.

II. Bucsatelepen.

Oly különösen éreztem magamat, amidőn egy fényesen berendezett, gyönyörű kerttel körülvett villa közelében, amelyben Párisban élő nagybirtokos nőnek, özv. Springernének a tisztartója Schwartz úr lakik, — egy rendkívül szeretetreméltó férfiú, aki előzékeny feleségével minden jóval ellátott bennünket — egy szegény napszámos család lakásába léptem be. Kicsiny, fából és kőből épült házacska. Az egyetlen szobának, amely — amint láttam — a család rendelkezésére állott, — ott ült a háttérben egy inkább rongyokba burkolt, lesoványodott nő kicsiny, nyomorúságos gyermekével karján, míg körülötte szenny és tisztátalanság honolt.

Ugyanaz a kép volt ez, amely akkor tárult fel előttem, amidőn Budapesten és Debreczenben a vasuti kocsik hosszú sorát láttam. Mily nyomorúságos életet folytatnak ezekben a lakásinség miatt azok a menekültek, akik eddig a románok által megszállott magyar területeken laktak s ezek által kegyetlenül elűzettek. Ennek láttára mélyen visszahangzottak lelkemben az evangélikus egyház kis ünnepi játékából („Minden jó lélek“. Heidenlang Frigyesről) eme szavak: „Kiűzettek hazájukból, vonulnak a menekülők, fölgyujtva otthonuk. Számukra csak a gondterhes élet maradt meg. Oh bárcsak tudnék nekik új hazát adni!“

Bucsai barátom, akit első lelkészül választottak meg 1914-ben Bucsatelepre, körútunk alkalmával sokat beszélt nekem arról az óriási feladatról, amely egyházközségében vállaira nehezedik. Nem-

csak a nyomorúság és szegénység karmaiból igyekszik kiszabadítani egyházközségének hozzá meghatóan ragaszkodó tagjait, hanem szívbéli és lelkiismeretbeli kötelességének és feladatának tekinti, hogy hosszú évszázadok hanyagságát és mulasztását helyrehozza s ismét jövátegyje. Ő előtte nem munkálkodott ott lelké-z. Hívei semmiféle vallásos oktatásban nem részesültek, sőt nagyrésztben iskoláztatást sem nyertek. A szó szoros értelmében missziói állomás ez, ahol nehéz, de hálás működési köre van. És ezt mint oly férfiú látja el, aki a mély életkomolyságot és vidám tetterőt derűs kedéllyel köti össze.

Alázatosan bevallotta, hogy híveinek a bűne bizonyára nagy, de amellet a bűnhődés oly rettenetes, hogy azzal szemben megindulás nélkül nem maradhat az elfogulatlanul szemlélő. Különösen megindítja annak a látása, hogy a református egyháznak, a magyar állam eme mostohán kezelt gyermekének oly sokat kell szenvednie az anyagi eszközök hiánya miatt.

Hogy tényleg nemcsak a nagy egyházaknak, hanem különösen a kis egyházaknak sokat kell küzdeni fennállásukért, arról világos fogalmat szerezhettem, amidőn a lelkész egy kis, igen szegénynek látszó helyiségbe, az úgynevezett református iskolába vezetett, amelyben a vasárnapi istentiszteletet szokták megtartani. Érthető, hogy különösen ünnepnapokon nem minden egyháztág fér be és sok embernek kint kell maradni, ha nem indul el korán. Ez a visszás helyzet annyival inkább szomorú, mivel a katolikus kisebbség a püspök adománya folytán szép, az egész falut uraló templommal rendelkezik. A református többségnek az a rendeltetése, hogy hamupipőke gyanánt a háttérben maradjon s beletörődjék a bizonytalan jövőbe. Bucsai lelkésznek hivatalba lépésekor mindjárt az volt a szándéka, hogy egyházközségében egy egyszerű templomcskát építsen. A szomszéd falvakban való gyűjtés, valamint a református domestika adománya (közös, református alap) lehetővé tették volna a szép terv megvalósítását. Közben kitört a háború — ez oly hatással volt a szegény pusztafalura, mint a fagy a földből kibújó növényre. A 16.000 koronára rugó templomépítési alap, tekintettel az ott uralkodó irtózatosságra, egyéb viszonyokra és körülményekre, nevetésesen csekély összeg, amellyel egyelőre semmi sem lehet kezdeni. Így Bucsatelep belátható időn belől nem építhet templomot, ha csak a falut, amelyet véletlenül ismertem meg és szerettem meg, más oldalról nem segítik.

Az osztrák evangélikusok felsegítésére alakult svájci egyesület elnökével, dr. Gantonbein reuti lelkésszel való megbeszélés után abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy közölhetem ezen lap tisztelt olvasóival, miszerint nevezett egyesület ezen falu református lakosait pártfogásába akarja venni. Azt is remélem, hogy egyházi előjárásunk engedélyével valamelyik vasárnap a bucsatelepi templomépítési alapra templomi gyűjtést

rendezhetek*) Azt is közölhetem épen most megkezdett útleírásom kedves olvasóival, hogy eredményesen fordultam az evangélikus egyházi szövetség elnökéhez, dr. Herold winterthuri lelkészhez azzal a kéréssel, lenne szíves közben járni azon a magyar helyen, ahova a svájci gyűjtésből a szenvedő egyházak részére összejött 45 ezer frank utaltatott, hogy a pénz szétosztásánál a bucsatelepi egyházközség hathatós támogatásban részesüljön.

Egyház

Kisújszállásról.

Ezen egyházban a múlt 1921. évben a következő belmissziói (egyházépítő, hitébresztő és szeretet) munkát végezték:

Működik a vasárnapi iskola, a téli idő szakban 200—250 növendékkel, 11 vasárnapi iskolai vezetővel, akik közé ez évben belépett két beosztott menekült állami tanítónő és egy ifjú asszony a városból, egy városi hivatalnok felesége. Karácsony ünnepet megelőző vasárnapon igen megható, szép karácsonyi ünnepélyt tartottak, sok énekszámval, imával, a gyermekek szavalataival, énekével, párbeszédeivel, miknek tárgya a bibliai vagy általában vallásos eszmekörből vétetett. Egy csoport fiú és leány a bibliából vett igékben elmondta az egész üdvtörténetet, az ígértől a beteljesülésig. Sokan könnyeztek. Az ünnepély végével a meggyújtott karácsonyfa alatt körülbelül 200 gyermeknek osztottak ki kedves ajándékot: egy-egy kis selyempapirba burkolt csomagot édes tésztával és egyéb süteménnyel. Még a gazdag és előkelő úri gyermekek is olyan örömmel bontogatták ki és fogyasztották el.

Nagy szomorúságunk, hogy egy vagy más járvány miatt itt minden évben be kell zárni az iskolákat, amikor természetesen a vasárnapi iskola is szünetel. Csak egy kis része nem, amennyiben az egyik lelkész neje az ő lakásukon állandóan vezet egy 20—25 gyermekből álló csoportot; sőt ezenkívül és ezek közül már van ez évben egy 5 leányból álló „serdülő” csoport, 4 polgári leányiskolás, 1 végzett, 16 éves leány. Ezekben van a vasárnapi iskolai tanítóknak igazi öröme és a sivar jelenben a jövőre nézve biztató reménysége. Ezért nemcsak fáradságot, időt, de pénzt is áldoznak. Annak a 200 gyermeknek megajándékozására felhasznált ételneműeket is a teljesen vagyontalan vasárnapi iskolai tanítók hordták össze, gazdag szülők közül mindössze nyolcan járultak hozzá adományaikkal. Ugyancsak a vasárnapi iskolai tanítók vásároltak be árucikkeket és azokat feldolgozták többnyire gyermekjátékoknak. Ezekből rendeztek december 17-én karácsonyi vásárt. Ez hozott 2000 koronát. E kétezer koronával veti

*) Ez megtörtént. Frauenfelder eddig a bucsatelepi templomépítési alapra több mint 30,000 koronát gyűjtött.

meg az alapját az egyik lelkész lakásán hetenként összegyűlő bibliatanulmányozó-kör annak a vagyonnak, amelyből vagy házat tudnak bérelni, vagy épen vásárolni a boldogabb utódok egy evangélicizáló helyiség számára. A gyermekek körül végzett munka leírásához tartozik annak a megemlézése, hogy ez évben a konfirmáláshoz készülő gyermekek oktatását az egyik lelkész a mellette káplánkodó fiával és 4 vasárnapi iskolai tanítónővel ez évben már november havában megkezdte. Sajnos azonban, csak az ünnepig folytathatták az iskolák bezáratása miatt.

Az evangéliom prédikáltatik a templomon kívül minden vasárnap délután, a hallgatóság száma 20—25; a helyiség a melegebb időszakban a gimnázium egy terme, télen az elemi fiúiskola tanítói szobája. A főgimnáziumban megalakulván a cserkész-csapat, annak tagjai részére a tanárikar bibliatanulmányozó-kör alakítását engedélyezte. Ezt vezeti hetenként egyszer tartott összejeveteleken a h. vallástanárral együtt Nagy László s. lelkész. Ugyanesak ő vezeti az ezen évben alakult férfi bibliatanulmányozó-kört, atyja házában, hetenként egyszer, vasárnap délután, van 5 tagja.

Az igehirdetés szélesebb körben terjesztése céljából egyik lelkész a presbiteriumhoz javaslatot adott be arra, hogy legalább a téli hidegek ideje alatt a templomon kívül valamely iskolában is tartassék istentisztelet. Az első tartatott ez év január 8-ikán.

Van második éve egy református jellegű vegyes énekkar, vezeti Nagy László s. lelkész, okl. középiskolai ének- és zenetanár. Karácsony ünnepén is nagy hatással emelte a kar éneke az áhítatot.

A bíróság fogházában látogatást tett mind a két lelkész, a méltatlanul hosszasan szenvedő, kommunistasággal vádoltakat vizsgálták, ügyük felvétele, elintézése, vagy szabadon bocsáttatásuk érdekében közbenjárt és ez utóbbinak kieszközlését is előmozdította egyikőjük.

A városi menházban gyakorta szolgál a szerencsétlenek vigasztalására Nagy László s. lelkész.

Az egyház kebelében végzett szeretet-munka volt ez évben is a 14 évvel ezelőtt alapított református árvaház fenntartása, változó gyermeklétszámmal 6—12-ig. Ezek számára külön karácsony ünnepélyt rendeztek a róluk gondoskodó, jószívű asszonyok.

A keleti parókhialis tanács lelkésze április hó 24-ikén összehívta paróchiális tanácsát, hogy eszközöket keressenek és segélyforrásokat nyissanak még a télen bizonyára ijesztő méretekből fellépő nyomor enyhítésére. Egyben jelentette, hogy ő, mint iskolaszéki elnök, a tanítótöbbséget felkérte a nagyobb szegénységnek a gyermekek útján kipuhatólására. A gyermekek jelentésében megnevezett családokat lelkész az egész város területén meglátogatta, hogy a nyújtható segély méltatlannak ne essék. A parókhialis tanács, majd a presbiterium által is elfogadott módoszatok közül a pünköszt ünnepi gyűjtés eredményezett 3000 koronán felül. Ez összesen kívül önkéntes adomá-

nyokból gyűlt apródonként annyi, hogy a nagyszabásúnak tervezett szegényalap felül emelkedett az 5000 koronán. Ez elég szegényes eredmény, magyarázatát a magyar nép gondolkodásában találja, melynek nincs érzéke a rendszeres segélyezés, a nyomornak hathatós enyhítése iránt, mert elégnék tartja ha házában jelentkezőnek nyújt alalmazását, azt, hogy a szemérmes szegényt ne kényszerítsük az emberi méltóságot megöklöklő koldulásra, népünkkel még nem lehet megértetni.

De bár legalább azt látnók már, hogy a hivattottak és arra kötelezettek mindenütt megindulnak a munkára!

B-t.

Tarlózás az egyházi adózás terén.

„Az egyház tisztviselői minden, az egyháztól élvezett javadalmak után adót fizetni tartoznak.“ (Hegedűs Sándor indítványa a második budapesti zsinat X. ülésén, 1904 november 21-én. Zsinati Napló 1904. I. 318. lap.)

Ez az indítvány „feltétlen többség“-gel (u. o. 337. l.) elfogadtatván, az „Egyházi Törvények“-be a következő szöveggel iktattatott be: „Az egyházi tisztviselők minden, az egyháztól élvezett javadalmak után egyházi adót tartoznak fizetni.“ (E. T. III. t.-c. 8. §.) (Lásd zsinati tárgyalását a Zsinati Napló I. 314—337. lapjain.)

„Az egyházi tisztviselők által fizetendő egyházi adók, a haszonélvezetőkben levő egyházközségi földek állami adója után is mindig föltétlenül kirovandók, még abban az esetben is, ha a tisztviselők használatában levő föld adóját az egyházközség fizeti.“ (Utasítások a zsinati törvények életbeléptetésére a tiszántúli református egyházkerületben. 21—1907. [május] egyházker. jegyzőkönyvi szám.)

A debreczeni református egyházmegye a kerületi „Utasítások“-nak ezt a pontját sérelmesnek tartván, 1907. évi július hó 24-én Debreczenben tartott rendkívüli közgyűléséből feliratot intéz az egyházkerületi közgyűléshez, melyben a sérelmes rendelkezésnek olyan irányú módosítását kéri, hogy „az egyházi tisztviselők által fizetendő egyházi adó az állami I. oszt. személy- és IV. oszt. kereseti adó után rovandó ki.“

A felirat indokolása abból indul ki, hogy az egyházi tisztviselők egyházi adójának nem lehet más alapja, mint amit az E. T. a nem tisztviselőkre nézve megállapít, t. i. az állami egyenesadó összege, mely után az egyházi adó kirovatik. Már pedig az egyházi tisztviselők állami egyenesadója nem lehet más, mint az I. oszt. személyadó és a IV. osztályú kereseti adó, mely utóbbiba már az egyházi földek után élvezett jövedelemadója is be van számítva. Amennyiben pedig az egyházi hivatalnokok a IV. oszt. kereseti adóban, „minden az egyháztól élvezett javadalom után“ fizetnek állami adót, tökéletesen a törvény intenciójának megfelelően fognak adózni, ha rájuk az egyházi adó a IV. o. kereseti adó alapján fog kivettetni,

mert az E. T. hivatott §-a is kizárólag rendelkezik, hogy „minden az az egyháztól élvezett javadalmak után fizessenek egyházi adót“. Ezen túlmenni méltánytalanság volna.

Különben is jogi felfogás szerint bárminemű egyenes adó fizetésére csak valamely adóalany kötelezhető. Adóalany pedig mindig az, ki a törvény szerint adót fizetni köteles. Ha az egyházi hivatalnok földje után az egyház maga fizeti a földadót, maga az egyház az adóalany s ennek az adóalanynak az állami egyenes adója nem tekinthető a hivatalnok állami egyenes adójának. Ha pedig nem tekinthető, akkor nem tekinthető rá nézve egyházi adó alapul sem. Az egyházközség által fizetett földadó után, mint adóalany egyedül az egyházközség rovathat meg egyházi adóval, ha ez vele, mint erkölcsi személlyel s egyébként is általános teherhordozóval szemben abszurdum nem volna. De szintoly képtelenség volna a tételes adóalanyi állapotot tőle elvitatni, illetőleg az ő adóalanyi állapotába azt a behivatalnokot erőszakolni, ki nem fizeti a tételes adóalanyi állapotot megszerző állami egyenesadót, csak azért, hogy annak a hivatalnoknak dologi teherkötelezettsége méltánytalanul kiterjesztessék.

Ez esetben a községi tisztviselők előnyben részesülnek az egyházi tisztviselők felett, mert azok helyett a polgári község fizetvén a földek adóját, ők csak I. és IV. oszt. kereseti adójuk után rovatnak egyházi adóval, mert ha nem fizetnek földadót, nem tartoznak az után egyházi adót sem fizetni.

Különben sem válnék közegyházunk javára, ha a minden felől megterhelt, folytonos apadásban levő jövedelmű behivatalnokok anyagi kötelezettsége a törvény intencióját túlhaladó mértékben méltánytalanul terjesztetnék ki.

Végzés. Egyházmegyei közgyűlésünk a debreczeni egyházmegye feliratát teljesen jogosnak, méltányosnak tartja. Ugyanazért a feliratban foglalt kérelemhez annyival is inkább hozzájárul, mert az valamennyiünk érdekét, közegyházunk sérelme nélkül képviseli . . . stb. Kéri, hogy az egyházi tisztviselők által fizetendő egyházi adók csak az állami (I. oszt. egyenes-, személy- és IV. osztályú kereseti) adó után rovandók ki.“ (85—1907. jkv. száma a hevesnagykunsági egyházmegyének.)

Olvastattak a debreczeni, nagyszalontai, szatmári, máramaros-ugocsai, bihari nagybányai, érmelléki, hevesnagykunsági, alsószabolcs-hajduvidéki, és békéscsaba egyházmegyéknek* fölterjesztései az egyházi tisztviselőket az egyházi törvények III. t.-c. 8-ik §. utolsó bekezdése szerint terhelő adófizetési kötelezettség tárgyában.

Végzés. Az egyházkerületi közgyűlés a 21—1907. sz. a. megállapított „Utasítások“-nak a III. t.-cz. 8-ik §-ára vonatkozó részéből a következőket: „Az egyházi tisztviselők által fizetendő egyházi adók, a haszonélvezetőkben levő egyházközségi földek állami adója után is mindig feltétlenül ki-rovandók, még abban az esetben is, ha a tiszt-

*Összesen 10 egyházmegye a 14 egyházmegyéből.

viselők használatában levő föld adóját az egyház község fizeti“ — hatályon kívül helyezi és kimondja hogy az egyházi tisztviselők által fizetendő egyházi adó a II-ed és IV-ed osztályú kereseti adó után rovandó ki. (A tiszántúli református egyházkerület 412—1907. [november] jegyzőkönyvi száma.)

Olvastatik az egyházmegyei lelkészegylet következő indítványa: „Minthogy a közigazgatási bíróság 14,901—1905. és 15,430—1906. sz. határozata és 9340—1907. sz. ítélete szerint: „Lelkészeknek a javadalmukhoz tartozó földek haszonélvezetéből húzott jövedelme kereseti adó tárgyat nem képezi még akkor sem, ha a földadót nem a haszonélvező lelkész fizeti, — tehát a lelkészi földek haszonértékét a IV. osztályú kereseti adóval megróni nem lehet; „kérje fel egyházmegyénk a Főt. Egyházkerületet és a magas Konvent útján a nagym. Pénzügyminiszteriumot olyan rendelet kibocsátására, melyhez a pénzügyigazgatóságok az egész országban szigorúan alkalmazkodjanak, hogy így az egyházpolitikai törvények által javadalmaikban hovatovább nagyobb veszteséget szenvedő lelkészek, a hivatolt törvénytelenül szedett IV. osztályú kereseti adó alól jövőre nézve mentes- senek fel. visszamenőleg pedig 3 évről törvénytelenül beszedett adó irattassék javukra.“

Végzés. Egyházmegyei közgyűlésünk az indítványt egész terjedelmében magáévá teszi és pártoló hozzájárulásának kikérése végett a Főt. Egyházkerületi közgyűlésre terjeszti fel.

Ez a jegyzőkönyvi pont gyűlésben hitelesítetett. (A hevesnagykunsági egyházmegye 26—1908. [Karczag, május] jegyzőkönyvi száma.)

Olvastattak a hevesnagykunsági egyházmegyének 26—1908. sz. a. kelt határozata, melyszerint a pénzügyminiszteriumhoz felterjesztést intézni kér az adókiivető-közegeknek körrendelet útján arra utasítása iránt, hogy az egyházi javadalmak terhére az általuk haszonélvezett ingatlan jövedelme után a IV-ed osztályú kereseti adó kiivetését mellőzzék.

Véghatározat. Az egyházkerületi közgyűlés pártolólag terjeszti fel az egyetemes konventhez. (A tiszántúli egyházkerület 256—1908. jegyzőkönyvi száma, május hó.)

A konventi jegyzőkönyvekben nincs nyoma, hogy ez a véghatározat felterjesztetett volna.

Ezek közlése után kérdezem:

1. Megszüntette-e az E. T. III. t.-c. 8. §-a de jure et de facto az adómentesség 300 éves privilegiumát, vagy csak de jure szüntette meg, de facto azonban nem? (Buza János. Zsinati Napló 330. l.)

2. A pap a református egyházban épen úgy közönséges tagja-e a gyülekezetnek, mint a többi tagok és ami illik a tagokra külön-külön, ugyanaz illik-e magára a lelkészre is adózás tekintetében? (Bartók György püspök. Zsinati Napló 322. l.)

3. A remélt „nagy erkölcsi hatás“ (Hegedüs Sándor 318. l.) és „igen lényeges erkölcsi hatás“ (Domahidy Elemér 323. l.), érezhető-e, mikor a lelkész adózás tekintetében jó példával jár elől (Bartók Gy. 323. l.), mint olyan, aki az adóügy terén vezetni tartozik és aki évről-évre abba a helyzetbe kerül, hogy a presbiteriumot áldozatkész-ségre, minél nagyobb teher elviselésére buzdítsa? (Baltazár Dezső 321. l.)

4. Az összeforrás megtörtént-e a hívekkel mindenben az adózás kötelezettségének kimondásával, vagy pedig a protestáns papság az egyházi életben ma is kiváltságos helyzetet foglal el, amelyet pedig Bartók püspök nem tartott megengedhetőnek? (323. l.)

5. Az általános egyházi lelki kötelezettségnek elég tétetett-e, vagy nem? (Antal Gábor 326. l.)

6. Az adózásra elkötelezéssel tényleg hasznot tettek-e lelkészeinknek, tanítóinknak tekintélyét tényleg emelték-e? Ezek az erkölcsi momentumok az életben győzedelmeskedtek-e? (Hegedüs Sándor 332. l.)

7. Lehet-e 1907-ben kihirdetett s életbeléptetett zsinati törvényt az alsóbb fokon másként értelmezni, mint azt a zsinat naplója szerint értelmezte (Bartók 323. l.) és a Segesváry Józsefnek adott felelet (327. l.) s mikor ez csak a zsinat joga. (E. T. I. t.-c. 8. §.)

8. S lehet-e 1907-ben megerősített egyházi törvénnyel szemben 1905., 1906., és 1907-ben kelt közigazgatási bírósági (tehát polgári) határozatok és ítélet alapul vételével határozni?

9. A törvény életbe lépte (1907. aug. 1.) óta eltelt 14 esztendő alatt elmaradt erkölcsi és anyagi haszonért az egyetemes egyházzal szemben tartozunk-e felelősséggel? S ha igen: kik? és kinek?

10. S vagyunk-e olyan derék, szabadelvű és egyenlőség, testvériség hirdető emberek, mint voltak az 1848-iki nemesek, akik a törvényben biztosított jogaikról önként lemondottak? (Buza János 331. l.) s aránylagosan viseljük-e az adóterhet a többi egyházzal? (Baltazár Dezső 322. l.)

Dr. Nagy István,

Iskola

Exlibris gyűjtemény a debreczeni főiskolai nagykönyvtárban.

8. *Rob. Eden báró* vörös mezőben arany szarufa, benne szivpaizs, ennek ezüstmezejében vörös tenyér, a szarufán két fekete kagyló van egymással szemben elhelyezve. A nagy címer mezejében alul egy, felül egymás mellé helyezett két gabonakéve. Címeren paizs, felette kévét szorító páncélos jobb kar. A címer alatt hullámos szalagdiszen: SI SIT PRUDENTIA felirat. Mérete 60:80 mm. rm. a XVIII. századból.

9. *Emericus Eklér*. Vörössel és késsel négyelt címer, 1. és 4. mezőben zöld alapon levő fészken

ülő, fiait vérevel tápláló pelikán, 2. és 3. mezőben tollat tartó páncélos jobbkar. Címeren ötágú koronával díszített sisak. A korona legmagasabb gyöngyszemére támaszkodó író tollat tartó páncélos kar. A címer alatt: Ex Libris *Emerici Eklér* Reg. Sup. Hyd. Aed. Directionis Adjuncti Dirigentis et I. Cttus Albensis T. I. Assessoris öt soros írás. Az exlibris mérete 77:112, rézmetszet a 19. század elejéről. A számtan, mértan, fizika körébe tartozó könyvek között több exlibrist találtunk Eklértől, akinek a könyveit a beírások tanúsága szerint Carl Gocigh és Gondy Károly vásárolták meg.

10. *Eszterházy József gr.* Címeres exlibris. Kékmezőben koronás arany griff, jobbában ezüst kardot, baljában három piros rózsát tart. Oromdísz: sisakon ötágú koronából kinövő griff. Címer alatt 6 soros írás: Com: Josephus Eszterhazy de Galantha, ppuus de Frakno, haerdtrius Dnus Arcium Sempthe, Papa, Gesztes, Vgod. S. C. Rq Mttis Consiliarius Camerarius Gralis Vgleum Praefectus per Regnum Hungariae Curiae Regia Mgt Incliti Cttis Comaromiensis Supremus Comes. A 1724-beli rézmetszet, mérete 70:96.

11. *Fáy János*. (65:42 nyomtatott.) Keret nélkül 4 sorban: Ex Collectione Joannis Fáy Senatoris Debrecinensis. Anno Nro.

12. *Johann Conrad Feurlein*. L. Warnecke.

13. *Virgilius L. B. de Firmian*. L. Warnecke.

14. *Frankfurti akadémia*. L. Warnecke. 550. sz.

15. *G. H. Gardner*. Gyöngyös keretben három sor írás: G. H. GARDNER, Hirthwaite. The above contains Engravings. Nyomtatás. Mérete: 60:32.

16. *Zacharias Geizkofler*. Rudolf magyar király egyetlen protestáns tanácsosának Dominicus Custos németalföldi rézmetsző által készített 1603-iki óriási méretű exlibris, amelyet a Homilie doctorum ecclesiasticorum című 1520-iki kiadású munka fedelén találtam. L. Warnecke 625. sz.

17. *Franciscus Gregorius Comes de Giannini*. Exlibrisét Warnecke a 640. sz. alatt ismerteti, a nagykönyvtárban Historia Olai Magni Gothi Episcopi Vpsalensis, de gentium septentrionalium uariis conditionibus etc. című 1567-iki bázeli kiadású mű fedelén találtam.

18. *Simon Friderich Hahn*. Warnecke nem ismeri 35 mm. és körvonalkeretben címermezőben fellében álló kakas. Rézmetszet.

19. *E. Hastings*. (rm. 60:78.) Barokkeretben két nőalak címerőr között rutapaizs. Ezüst paizsmezőben fekete zászló.

20. *Jo. Jos. S. R. I. Eques et nob. ab. Hauern*. L. Warnecke 774. sz. Különösen pénzügyi, numizmatikai és egyetemes történelmi munkákon találtam. Az Institutiones Juris Civilis D. Justiniani etc. című 1608-iki velencei Junta-féle kiadású mű, előzéklapján olvashatjuk ezt a bejegyzést: Comparatus Romae 1724.

21. *Illésházy István grófnak* Varju Elemér által ismertett könyvjelzője. L. M. Ksz. 1795. 198. l.

22. *Chrl. Got. Jocherus* könyvtárhelyiségében lanttal és különböző csillagászati eszközzel körül-

vett, ülő Pallas Athenet ábrázoló rézmetszetű exlibrise.

23. *Rou Kens.* Két oroszán által tartott címer, arannyal és ezüsttel vágva; aranymezőben koronás vörös oroszán, ezüstben három kék háromszög. Oromdisz: sisakon növekvő oroszán. Méret: 67:58. Rézmetszet. Több példány találtott.

24. *Kercher*-nek, Albrecht bajor herceg fizikusának 1560-ból való fametszetű exlibrise, amelyet Warnecke a 981. sz. alatt ismertet és reproductióban is közöl.

25. *Georg Christoph Kilián* augsburgi rézmetszőnek Warnecke által a 992. szám alatt ismertetett exlibrise.

26. *Kováts József* nagyenyedi tanár. Tépett, hiányos példány. Levélkeretben 11 soros írás: Praemium Literarium ex. pio. Legato. B. M. Cl. Josephi Kováts Prof. qu. Philos. et. Math. in Ill. Coll. A. N. Enyediensi. Bono. e. Classe. Virtutis. et. Honoris. ergo. Dedit. Resp. Lit. Ref. Anniaca. DMD CCC Junii Rectore. Varju Elemér idézett cikke nem ismeri.

(Folytatjuk.) Nagy Lajos.

Halottaink

Harcza Sándor a nyírbátori református egyház igazgató-tanítója f. hó 19-én, rövid ideig tartott betegség után, életének 38-ik, tanítói működésének 16. évében elhalt. Temetése a nyírbátori egyház tagjainak osztatlan részvéte mellett f. hó 21-én ment végbe, amikor is Szabó Lajos közép-szabolcsi esperes tartott felette az elhunyt kised családjának s református nevelésügyünknek nagy veszteségét mesteri ékesszólással feltáró gyászbeszédet. Pályatársai alapítványt létesítettek emléke megőrzésére, melynek kamatait az elhunyt által vezetett osztálynak legkiválóbb szegény-növendéke fogja élvezni esztendőről-esztendőre. Nevelésügyünk érdemes munkása nyerjen csöndes nyugalmat, lelke jutalmat lélek szerint hűséges sáfarkodásáért; elvesztésével porig sújtott szeretteinek nagy fájdalomra adjon enyhületet az örök kegyelem Istene.

Szabó András vásárosnaményi lelkipásztor, a csonka-beregi egyházmegye tanácsbírája január 17-én 61 éves korában vörhenyben, rövid szenvedés után elhunyt.

Szabó Albert miniszteri tanácsos, a teljes beregi egyházmegye három évtizeden volt világi tanácsbírája és két évig gondnoka, elhunyt.

Különfélék

Egyházlátogatás Tiszadadán. Dr. Baltazár Dezső püspökünk f. hó 18-án canonica visitatiót tartott, amely alkalommal fényes ünnepélyességgel

és meleg szeretettel vették körül. Az egyházlátogatás keretében istentisztelet volt, amelyen püspökünk predikált, nagy hatást gyakorolván a lelkekre. A gyülekezet tagjai az istentiszteletet követő egyházközségi közgyűlésen fényes bizonyágát adták erős hitükön fundált áldozatkészségöknek.

Egyeken, az ott lakó alig ötven református lélek kívánságára, karácsonykor istentiszteletet tartott Bakó Gyula 3. th. A községben közel másfél száz évvel ezelőtt szép református gyülekezet volt, de hitünk cselédeinek el kellett hagyniuk Egyeket. A kiköltözőkből alakult lenn az alföldön Kispereg. A most tartott istentisztelet a jelenlegi reformátusok hitének szép megnyilvánulása.

Lelkészwálasztás. A tiszadányi gyülekezet jan. 4-én Csatáry Zoltán csarodai segédlelkészt választotta meg pásztorának. Szívből gratulálunk.

A miskolczi református főgimnázium Bethlen Gábor Köre, a miskolczi középiskolák protestáns ifjúságának összetartó egyesülete széles körű és áldásos tevékenységet fejt ki az ifjak lelki életének gazdagítására.

Országos evangélimi diákgyűlést rendez febr. 3-5. napjain a Magy. Ev. Ker. Diákszövetség a saját helyiségeiben (Budapest, VII., Hársfa-utca 59-b). A Diákszövetség vezetősége ez úton is kéri a konferencia iránt mindazoknak imádságos érdeklődését, akik szívükön viselik Isten országának ügyét.

Egyházi Híradó címmel Demjén István menekült református lelkipásztor Szegeden kéthetenként megjelenő új, eleven és tartalmas újságot indított. A lap adományokból tartja fenn magát.

XV. Benedek pápa, a római katolikus egyház feje f. hó 22-én meghalt. Rövid nyolc év alatt igen jelentős diplomáciai sikereket tudott felmutatni. Az új Codex juris canonici közrebocsátása is az ő nevéhez fűződik. F. hó 25-én temették el.

Genuába márc. 9-re az európai államok római katolikus vallásu vezető politikusait tanácskozásra hívták össze.

A Csokonai-kör f. hó 28-án d. u. 5 órakor felolvasó ülést tart a kollégium dísztermében, amelyen dr. Pap Károly, Baja Mihály, Kardos Albert, Juhász Géza és Németh Aladár működik közre.

A pápai református főgimnázium egyik tudós tanárának dr. Császár Elemérnek egyik matematikai dolgozatát e hó első felében mutatták be a M. Tud. Akadémia ülésén.

Az alsóbaranya-bács-szlavoniai egyházmegye új esperese Klepp Péter 1921 dec. 16-án foglalta el hivatalát.

A budapesti református főgimnázium 100 tanulója részére amerikai-holland segítséggel január 19-én könyvtus nyílt meg.

Szép adomány. Dr. Eber Antal és felesége Dobrányky Vilma, leányok esküvőjére a budapesti Kálvin-téri templom fűtőszerkezetét 30,000 kor.

költséggel rendbehozatta s azonkívül az inségesek számára 50,000 K-t juttatott.

Kinos ellentét. Németországban 1400 misszionárius van alkalmazás hijján. A skót szabad egyház missziója Indiába 16 férfi, 12 nő. Afrikába több mint 20 férfi, 22 nő, Észak-Kinába 4 férfi és 13 nő misszionárust keres.

A skót szabad egyház missziós gyűjtése 1921-ben 173,054 font 14 sh. 11 penny volt, 3807 font 15 sh. 11 penny összeggel több, mint 1920-ban.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

142—1922.

Valamennyi tanintézetek tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi január hó 2-án 197.496. szám alatt a tankerületi főigazgatókhoz intézett rendeletét tudomásul vétel végett alább közlöm.

Debreczen, 1922. évi január hó 13.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek a 197.496—1921. szám alatt a valamennyi tanker. kir. főigazgatóságához intézett rendeletek másolata.

A cserkészmozgalom eddigi sikerei az ifjúság nemzeti, erkölcsös és az életre való nevelése terén a legjobb reményekre jogosítanak. Kívánatosnak tartom, hogy ez az intézmény mely gyökereket eresszen a magyar talajba s a fáradt, lélektelen ifjúság helyébe nemes eszmékért lelkesedni és áldozni tudó, tetterős ifjúságot állítson. A cserkészmozgalom szervezésére és irányítására egyedül a Magyar Cserkészszövetség hivatott, mely az én ellenőrzésem alatt működik és az alapszabályai hozzájárulásommal jöttek létre. Minden más cserkészalakulat illegitim s ha ilyen a Főigazgatóság vezetése alatt álló intézetekben létrejönne, azonnal feloszlatandó s tagjai a cserkészjelvények viselésétől eltiltandók.

A cserkészcsapat kizárólag az intézet kebelén belül alakul meg a tantestület tagjaiból álló, legalább három tagú szervező-bizottság által, mely mint csapatszervező testület a Magyar Cserkészszövetségnek rendes tagjai. Az így megalakult csapat működése a Rendtartásba nem ütközik. Súlyt helyezek rá, hogy a cserkészcsapat alakulása és működése önként, belső szükségből kifolyólag történjék; viszont elvárom, hogy a Főigazgatóság és az intézetek igazgatói a csapatok megalakulását és működését tőlük telhetőleg támogassák. Elsősorban szükséges, hogy a cserkészeknek az intézet épületében otthont (összejöveteli helyiséget) nyújtsanak, amely követelmény a tanulmányi szempontok után elsősorban elégtendő ki.

A cserkészcsapat nyilvános szereplése mindig kellő előkészítéssel történjék és ünnepélyes keretek között menjen végbe. Az iskolai ünnepélyeknél a cserkészcsapat az ünnepély fényének emelésére és a rend fenntartására felhasználandó. Különösen figyelmébe ajánlom a Főigazgatóságnak a cserkészlet szellemében rejlő öntevékenység istápolását és ennek nevelői munkába való minél teljesebb bevonását. Felhívom a Főigazgatóságot, hogy hivatalos látogatásai alkalmával a cserkészlet állapotáról meggyőződést szerezzen és hozzám jelentést terjesszen fel.

Budapest, 1922. évi január hó 2-án.

Vass, s. k.

A hivatalos másolat hitelül:

Fetzmann Károly,
miniszteri s. hiv. igazgató.

274—1922.

Körlevél a kebelbeli lelkeszi hivatalokhoz.

Nagytiszteletű Lelkesz Úr!

A trianoni béke kötött létszámú zsoldos hadsereget engedélyezett hazánknak. Az ország belrendje és határa hadsereg nélkül nem lehet biztonságban. S ha a kényszerítő körülmények között jelenleg másképen nem lehet, a nemzet jól fel fogott érdekében az önkéntes jelentkezéssel, a zsoldos rendszer mellett is elő kell teremtenünk a megengedett létszámot. Tőlünk, a nemzettől függ, hogy e létszám keretében mennyi erkölcsi megbízható hazafias erőt tud elhelyezni. És mindnyájunk érdeke, hogy ez a hadsereg, politikától mentes, erkölcsileg kifogástalan, hazafiasság szempontjából megbízható oszlopunk és támaszunk legyen. Nemzeti, hazafias kötelességének teszen eleget mindenki, ki e hadsereg felállítását szóval, tettel vagy bármilyen úton is előmozdítja.

Felkérem azért Nagytiszteletedet, hogy a politikai előjárásnál a hadsereg toborzására vonatkozó hirdetményt mielőbb megtekinteni, abból tájékozódni s a legközelebbi istentisztelet keretében (hazánk, nemzetünk jelenlegi helyzetét vizsgálva s megértve, hogy 1. a katonáskodás most igazán hazafiúi kötelesség, 2. s hogy az önkéntes hadsereg zsoldja tisztességes megélhetést biztosít, 3. s hogy a kaszárnyai élet eddigi ridegsége megszűnven, azok meleg katonai otthonokká alakulnak át stb.) híveinek figyelmét arra alkalmas módon felhívni s általában minden eszközzel és célhoz vezető móddal (esetleg külön összejöveteleken való ismertetés tartásával is) méltóztassék odahatni, hogy a bölcs vezetése alatti gyülekezet tagjai e kérdés horderejét átértvén és érezvén önként, saját belátásukból igyekezzenek e kérdést mielőbbi megvalósulás stádiumába juttatni.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1922 január hó 22-én.

Dr. Baltazár Dezső, püspök.

6—1922. sz.

Valamennyitanintézet tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak múlt évi december hó 21-én 140.844. szám alatt kelt s a magyar Hiszekegy énekeltesére vonatkozó leiratát alább közlöm.

Debreczen, 1922. évi január hó 13.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A m. kir. vallás- és közokt. miniszterium.

140.844/921—M. P. ü. o. szám.

Valamennyi alárendelt hatóságnak, hivatalnak, intézetnek.

Nemzeti önértékünknek, valamint a jövőben való törhetetlen reménységünknek épségben tartása érdekében hivatali elődöm 1920. évi 114.233. V. szám alatt kelt rendeletével elrendelte, hogy a magyar Hiszekegyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek rendelkezése és közvetlen vezetése alatt álló valamennyi alsó- és középfokú tanintézetben a tanulók mindennap elimádkozzák.

Azóta pályázati hirdetés következtében nemzeti imánkat többen megzenésítették és a díjat Szabados Bélának, az Országos Zeneművészeti Főiskola tanárának pályaműve nyerte el. Minthogy a pályázat eredményéhez magam is alkalmazkodni óhajtok, elrendelem, hogy a fentebb felsorolt iskolák Papp-Váry Elemérné Hiszekegyét az iskolai énektanítás keretében s ünnepélyeken Szabados Béa pályadíjat nyert dallama szerint énekeltessek.

Budapest, 1921. évi december hó 21-én.

Vass.

Pályázat.

A miskolci református főgimnázium előjárósága pályázatot hirdet egy magyar—latin és egy matematika tanszakú helyettes tanári állásra.

Évi fizetés 2400 K és 800 K lakbér. A szokásos kiegészítéseket az állam adja. Pályázhatnak legalább szakvizsgás református vagy protestáns tanárjelöltek. Pályázat beadási határidő 1922. évi február hó 10-ike. Az állás februárban elfoglalandó.

Miskolcz, 1922 január 15.

dr. gr. Haller József,
igazgatótanácsi elnök.

Csorba György,
igazgató.

Pályázat

A battonyai (Csanád m.) református egyház az újonnan szervezett II-ik férfitanítói állásra pályázatot hirdet.

Fizetés: az egyháztól évi 1400 korona. Törvényes lakbér és kertilletmény. Fizetés kiegészítés az államtól. Kötelessége: a presbiterium által reabizandó osztályok vezetése, lelkész és kántor-

tanító esetleges helyettesítése. Orgonálásban való jártasság megkívántatik. — Menekültek, ha egyéb tekintetben megfelelnek, előnyben részesülnek. Személyes megjelenés esetén, a megválasztottnak úti-költségét megtérítjük. Ha egyházi jegyzői teendők végzését vállalja, ez évre 3900 korona tiszteletdíjat is kap.

Pályázati határidő február 12. Állomás választás után azonnal elfoglalandó.

Református iskolaszék.**Pályázati hirdetés.**

A berettyóújfalui államilag segélyezett református polgári leányiskolánál az intézet igazgatótanárának távozása folytán megüresedett rendes tanári állásra.

Törvényszerinti fizetés, lakbér, államtól különféle pótlékok. Lakás biztosítva. Pályázhatnak bármely szakcsoportból képesített református vallású okleveles polgári vagy középiskolai férfi- és nőtanárok. Megválasztott a szokásos igazgatói tiszteletdíj s 4%-os tandíjkezelési díj ellenében az igazgatói állást, melyet az igazgatótanács véglegesen szeptember 1-re tölt be, ezen ideig ideiglenesen tartozik ellátni.

Kommun alatti magatartásra vonatkozó bizonyítvánnyal is felszerelt pályázati kérvények e hirdetés megjelenésétől számított 14 napon belül az intézet igazgatósága címére küldendők.

Állás azonnal elfoglalandó.

Most jelent meg!**Tárgymutató**

a magyar reformátusok

új Énekeskönyvéhez.Készítette: **Uray Sándor**
debreczeni református lelkész.**Ára: 10 korona.**

A pénz előleges beküldése mellett bérmentve küldi meg a kiadó

„Méliusz“ könyvkereskedés
Debreczen, Ferenc József-út 26.**Az új Énekeskönyv**

ugyan itt kapható

papírkötésben .. ára 42 K

félvászon kötésben . 44 K

egészvászonn kötésb. 54 K

Ezen árakból egyházak és iskoláknak egyes példányok megrendelésénél 10%, 50 példány és azonfelüli megrendeléseknél 25% VAVAVAVV engedmény jár. VAVAVAVV